

ԼՐԱԳԻՐ ԱԶԳԱՅԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՐ ԱՅԼՆ

ԲԱՆՈՒՄԱԾ Ե

Ամեն տեղի համար ուր այս լրագրի մուտքը արգելուած չէ, ամբողջ 16րդ շրջանի (900 սեպտ.) — 901 յուլիս) բաժնորդագրին է 20 Փր. կան...

ԺԶ ՏԱՐԻ ԹԻԻ 29

1901 ՄԱՐՏ 20
1901 ՄԱՐՏ 7 (2.8.)

ՅԱՐԵՎԱՆԻ

ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

Խմբագրութիւնը, եթէ հարկ համարի, հաստատուելով և կա...
Les annonces, en français et en arménien sont reçues, aux bureaux de Rédaction: Rue Glandevès, 17.

ԲԱՆՈՒՄԱԾ Ե
ԲԱՆՈՒՄԱԾ Ե
"ԱՐՄԵՆԻԱ"Ի
ԺԶ ՇՐՋԱՆԻՆ
(1900 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ—1901 ՅԱՆՎԱՐ)

Արմենիայի ամբողջ 16րդ շրջանի բաժնորդագրին է 20 Փրանգ որ կարելի է նաև մաս առ մաս զրկել, 10 կամ 5 Փրանգով:
— Ամենք որ Արմենիայի Օմանցիոյ կը գրուին, իրենց համար ստացած մէկ օրինակ Արմենիայէն գատ՝ որի բաժնորդագրին 20 Փր. է, քանի՜ օրինակ Արմենիա որ ուզեն, կը զրկուի իրենց հասցեով և իրենց ծրարի մէջ գրուած, ամէն մէկ օրինակի տարեկան բաժնորդագրին 10 Փրանգ և կամ որ նոյնն է, ամսական մէկ Փրանգ միայն հաշուելով:
— Ամեն ազգի ու երկրի մէջ ընդունուած սովորութիւն մ'է որ ԼՐԱԳԻՐՆԵՐԻ ԲԱՆՈՒՄԱԾ ԵՐ ԱՅԼՆ ԵՐ ԿԱՆԻՍԻԿ ԿԸ ՎՃԱՐՈՒԻՆ:

ԲՈՎԱՆ ԴԱԿՈՒԹԻՒՆ
Սուրբան Մեծիկոյի բռնութիւնը ընդհանուր կոչը Օմանցիոյն էր. — Համագումար «Եւրոպ. Հայ Ռեստորակայն Միութեան» — Կիլիկիոյ կարողականական խնդրին առարկա. — Հայերի թիւարթիւս. — Ժողովրդային Մատենադարան-Լսարան Ալեքսանդրիայի. — Տեղական. — Զինական գործեր. — Անգլ. եւրոպականացեալ պատերազմը. — Արտասանմանի լուրեր. — Ծանուցումներ:

ԽՄԲԱՐԱՐԱԿԱՆ ԱԶԳ

Տեղական սովորութեան համեմատ, Զատիկը կանխավճարները գլխաւոր պայմանաժամներէ մին լինելով, կը խնդրենք մեր այն բաժնորդներէ ուրոք դեռ անվճար մնացած հաշիւ ունեն, շուտով հասցունել մեզ իրենց պարտական մնացած բաժնորդագրին որով գործին ալ զիւրութիւն մը տըւած կը լինին: Յայտնի է թէ լրագրի կանոնաւոր ընթացքը զիւրացունող զլրաւոր միջոցներէ մին է բաժնորդագրիների կանոնաւորապէս ԿԱՆԻՍԻԿ ՎՃԱՐՈՒԻՆ:

ՍՈՒԼԹԱՆ ՄԷՃԻՏԻ ԹՊՈՒՆԵՐԻ
ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԿՈՂԸ ՕՍՄԱՆՅԻՆԵՐԻՆ

Եւրոպական թերթերը յայտարարեցին թէ Սուլթան Մեծիկոյի թոռները (այսինքն սուլթան Համիտի քեռորդիներն որոնք Ն. Բ. Տամատ Մահմուտ փաշայի երկու երիտասարդ զաւակները, Մ. Սէպհան Ե. Բ. Լուսթֆուլադ Կէյքերն են) բոլոր թիւրքահայատակ ազգերի ազատական կուսակցութիւններին կողմը ուղղած են, միանալու և միարան գործակցութեամբ տապալելու համար սուլթան Համիտի ներկայ բռնապետական վարչութիւնը:
Այդ ընդհանուր կոչը (Appel général aux Ottomans) խմբագրութեան ալ զրկուած լինելով, այդ մասին մեր ըպելքներ հրապարակաւ կըսենք, նախ անոր թարգմանութիւնը հաղորդելով Արմենիայի ընթերցողներին և ապա աւելցունելով անոր վրայ մեր խորհրդածութիւնները:
Օմանեան կայսրութիւնն իր ներկայ ճիւղաճառութեան վիճակին մէջ կաւելի է նկատել իբրեւ գետին մը որ երկմարտի (duel) մը արիւնովը շաղխուած է: Այդ երկմարտն իրար հետ կընեն կործանող բռնապետութիւնը և յաղթական ազատութիւնը. երկու ոյժեր որոնք մարդկային պատմութեան էջերը կազմած են ամեն ժամանակ:
Մարդիկ երկրիս վրայ իրենց երև...

նախն ի վեր անդադար զոհ եղած են զիրենք շրջապատող բնութեան քմահաճոյքներին և թէ և ամենահին դարերին մէջ ապրող մեր նախահայրեր շատ դարեր կուսելէ յետոյ յաջողած են աստիճանաբար ազատուիլ անոր ճնշման ազդեցութիւններէն, այսու ամենայնիւ չեն կրցած իրենց գործելու ամբողջ ազատութիւնը ձեռք բերել որովհետեւ պարտաւորուել են միշտ իրենց ցեղակիցների բռնապետական լուծը կրելու:
Ուրեմն պատմութեան սկիզբներէն մինչև մեր օրեր ամեն ժամանակ մեր աչքի առջև կը ներկայանայ այն կատաղի կուսի տեսարանը որ այդ երկու մեծ ոյժեր կընեն իրար հետ:
Պատմութիւնն ինք, այդ յաւիտեանապէս վերսկսելով կրկնուող բանը, եթէ խորը քննենք, ուրիշ բան մը չեարդէն, բայց եթէ կուսի ընդարձակ դաշտ մը որ հարստահարողներին և հարստահարեալներին արեան հոտերը կը բուրէ, մին միւսի ետեւէն:
Ուրեմն հազիւ թէ այս վերջացող դարը կրցաւ դրական կերպով մը տեսնել մարդկային բարոյականի բարձրանալը բռնապետութեան աւելանալուն վրայ և անոր յաջողիլը յիշելու, կամ աւելի ճիշդ, պակասեցունելու այն կատաղի վայրագութիւնը որ իր ծագում կանխէ մարդուն աւանական յատկութենէն. ուրիշ բաներով բացատրելով՝ պիտի ըսենք թէ մարդկային իմացականութիւնն որ ժամանակի անհուն միջոցներէն անցնելով կամաց կամաց բարեփոխուած է, յիշդարին մէջ իր բողբոջներ արձակելով այն մի քանի երկիրներ որոնք աւելի ընդունակ էին իր զարգացման, յաջողեցաւ անհուն անապատի մը մէջտեղ զանոնք օվստիաներ դարձունել: Այսու ամենայնիւ սատուի է որ մարդերի մեծամասնութիւնը զոհ եղած է միշտ բռնապետութեան մը և այն փոքրամասնութիւն որ կը վայելէ ազատութիւնը, բռնապետի մը պէս կը վարուի իր նմաններին հետ: Կը կարծենք թէ այս նկատողութիւններ բաւական են ապացուցանելու որ մեր սիրելի հայրենիքին հասած աղէտներն ընդհանրական օրէնքի մը պատկանող կարգ մը եղելութիւններն են բնական հետեւանքն են:
Արդարեւ, օսմ. կայսրութեան բոլոր հպատակները կը հեծեն այսօր քմա...

հաճ կառավարութեան մը ճնշող լուծին տակ. այսու ամենայնիւ բաղդաւոր ենք որ կրնանք հպարտութեամբ յայտարարել թէ ամենքն ալ այդ տխուր վիճակի մէջ մնալու չեն համակերպած վատ անձնուրացութեամբ մը, այլ ընդհակառակ երկիրն ունի դեռ ազատութեան պաշտպաններ ուրոք ամենամեծ անձնուրութիւն ցոյց կուտան և կը ջանան ամօթալի բռնութեան մը լուծը թոթովելու:
Ուրեմն Օմանցիոյ թիւնը ժողովուրդներին լուսաւորուած փոքրամասնութեան և տգէտ մեծամասնութեան միջև տեղ մը կը բռնէ այսօր. բայց հաստատ կամքով մը պիտի կրնայ հասնիլ առաջինների բարձրութեան:
Կը մնայ որոշել թէ ի՞նչ միջոցներ պէտք է գործածել այդպիսի երջանկաբեր մղումով իրեն տալու համար:
Մեր կարծիքով, երկիրն աւերող կարգ մը դժբաղդութիւնների միակ դարմանն է զարգացունել նիւթական և բարոյական ոյժերն ամեն անոնք ուրոք Օմանցիոյ անունը կը կրեն, առանց խտրութեան ցեղի, կրօնի և սեռի: Բայց այս նպատակի հասնելու համար պէտք է՝
վերահաստատել ազատութիւնն և արդարութիւնը թիւրքի մէջ և նոր սերունդին տալ այնպիսի հաստատուն դաստիարակութիւն և կրթութիւն մը որ համապատասխան լինի արդի ազատութիւններին և սահմանադրական դրութեան որով պիտի օժտուի:
Ամենամեծ արգելքը որին կը բաղխ այժմ այս ծրագրի իրականացումը, այն կործանարար վարչական դրութիւնն է անտարակոյս, որ նախորդ բռնաւորները հաճոյքները կատարելէ յետոյ, հիմա ալ ամօթալի կերպով յաջողութիւն գտած ու տարածուած է Երլտըզի պալատին մէջ:
Ուրեմն մեզ կը մնայ վերջ մը տալ այդ ողբալի վիճակին և ամեն անկողծ Օմանցիոյ համար նուիրական պարտք մ'է այդպիսի անգութ ճնշման մը դէմ ոտքի ելնելը:
Բայց հոս ուրիշ խնդիր մը կը ներկայանայ մեր առջև. այսինքն թէ ի՞նչպէս պէտք է կուսել և յաղթենք այդ բռնութեան որին ենթարկուած ենք:
Այդ հարցումի պատասխանը պէտք է փնտռել մեր ընկերութեան ունեցած պէտքերին մէջ:

Բացարձակապէս յայտնի է որ ժողովուրդի մէկ դասակարգի միայն իրաւունքները չեն բռնաբարուած, այլ ընդհանրապէս բոլոր Օսմանցիներն ալ անխտրաբար խաղալիք եղած են մոլի և մարդկային բնութեան գուրս ելած վեհագետի մը: Այսպիսի կացութեան մը առջիկ, աւելի խելացութիւն չլինի՝ որ օսմանցիութիւնը կազմող և միաձայնութեամբ ազատութիւն և բարեւորագոյններ պահանջող տարրերի գլխաւորներն իրար հետ միանան, կարող ոյժ մը կազմակերպելու համար որ անբաժանելի մնայ մինչև մեծ յաղթութեան օրը:

Օսմանեան կայսրութիւնն իրենց տակ ընկճող չարիքներին առատ և անսպառ աղբիւր մ'եղած է մի քանի սակաւածիւ անձերի տիրապետութիւնը որոնք իրեն բացարձակ տէր կը լինեն մեր վրայ: Եւ միթէ որ արդարութիւնն ու իրաւունքը որ մենք կը պահանջենք, գործունէութեան հաստատուն կեդրոն մ'ունենան իրենց կողմէ, որի վրայ կարենան կրթնիլ:

Աւելորդ կը համարենք ըսել թէ սուլթան Ապտիւլ Համիտն է որ ամենէն աւելի կօգտուի զանազան կուսակցութիւններին այսպէս բաժան բաժան գործելու գրութեան հետեւանքներէն: Անուրանալի իրողութիւն մ'է թէ այն ազգացութիւնն որ մեր ցիրեցան կուսակցութիւններ իրար հակառակելով կուզեն գոյացունել բռնապետութեան ղէմ, արգելք մը կը կազմէ — գուցէ առանց մեր դիտնալուն — այն ծրագրի յաջողութեան որին կը դիմէ մեզնէ իւրաքանչիւրը:

Քանի որ երկրին ամեն զաւակներն ալ միևնոյն տառապանքներին ենթարկուած են, մենք չենք կարող երևալ կայել թէ կրնայ գտնուիլ մէկ հատ անկեղծ Օսմանցի անգամ որ չուզէ իր կարողութեան ներածին չափ օգնել երկրին վերականգման որպէսզի յետոյ ալ մասնակցի այն երջանկութեան և բարգաւաճման որ այսօրուան կառավարական գրութեան կործանումը պիտի ապահովէ մեզ վաղը:

Կը սխալինք եթէ կը կարծենք թէ մինակ ելլողը պալատն է որ ողբով չափ կը փափաքի օգուտ քաղել մեր մէջ տիրող կարծիքների զանազանութենէն, նոյն իսկ մեր կուսակցութիւններ իրարմէ անջատ ցիրեցան վիճակէն: Եթէ այդպէս լինէր, վտանգը համեմատապէս շատ փոքր կը լինէր: Բայց պէտք է նկատել որ մեր դրացիներ աւելի եռանդուն կերպով մը կը յայտնեն այդ փափաք որ բացարձակ աղէտի մը հաւասար է:

Անհերքելի է թէ այն վիճակի մէջ ուր կը գտնուի այժմ օսմ. կայսրութիւնը, եւրոպական տէրութիւններն անոր կործանման և մեր ազգային գոյութեան բնաջնջման միայն կը սպասեն:

Ո՛րչափ ցաւալի է տեսնել թէ եւրոպական դիւանագիտութիւնը շատ քիչ ուսումնասիրած է մեզ: Արդարեւ եւրոպա կը սիրէ փաստաբանել թէ մենք յառաջդիմութեան և մեր մէջ բարենորոգումներ մտցունելու շատ

ընդունակ չենք: Ի՜նչ սխալ դատողութիւն: Բարեբաղդապէս պատմութիւնը կեցած է մէջտեղ իբրև ճարտարախօս վկայ մը, ատոր հակառակն ապացուցանելու համար: Ամենէն քաղաքակրթ ազգերն ալ մեր հիմակուան վիճակին պէս, եթէ ոչ աւելի, ողբալի շրջաններէ անցած են:

Պատմութիւնը ցոյց կուտայ թէ թիւրքերն, որոնք օսմանեան ընկերութեան հիմնադիրներն են և որոնց բարբարոս տիրապետը նուիրելու մէջ հաճոյք մը կը զգան քննադատներէ ոմանք, երբէք չեն մերժած յարգել և թողատրել իրենց վեհագետութեան տակ ապրած և դեռ ապրող զանազան ցեղերի կրօնական պաշտամունքների ազատօրէն կատարուելը և իրենց լեզու գործածելը, որով կրցեր են պահպանել իրենց ազգութիւնը:

(Շարունակելի)

Մ. ՍԵՊԱՆԵՏՏԻՆ
Ա. ԼՈՒԹՅՈՒՆԼՈՒՆ
Սուրբ Ապտիւլ Մեհմետի բռնակեր

ՀԱՄԱԳՈՐԾԱՐ ԵՐԻՐՈՊԱՅԻ ՀԱՅ
ՈՒՍԱՆՈՂԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

Օրակարգ

Առաջին ճիւղ. Համագումարի բացումը: Ընտրութիւն բիւրօի: Հաստատում օրակարգի: Համարատուութիւն կարգադիր Յանձնաժողովի — Պ. Ն. Մարտիան:

Երկրորդ ճիւղ. Հայերի վիճակը կողմէ կատարած առաջարկ ժողովի ուսանողների: «Խորհրդածութիւններ հայ ժողովրդի ներկայի և ապագայի մասին» — դասախօսութիւն Պ. Լ. Աթաբեկեանի, Յիւրիսի: Երրորդ ճիւղ. Համակրութիւն Pro Armenia — առաջարկ Գրաւորագրի, Լօզանի և ժողովի ուսանողների: Կապ Ռուսաստանի և Ամերիկայի հայ ուսանողների հետ — առաջարկ Լօզանի ուսանողների: «Հայոց լեզուի խնդիրը» — դասախօսութիւն Պ. Ա. Ահարոնեանի, Լօզանի: «Հայ մօր կոչումը» — դասախօսութիւն Օր. Ն. Յակոբեանի, ժողովի: Զորքորդ ճիւղ. Համակրութիւն Մակեդոնական կոմիտէին — առաջարկ ժողովի ուսանողների: «Հայ-վրացիական յարաբերութիւնները» — դասախօսութիւն Պ. Ն. Մարտիանի, ժողովի: «Այնպիսիներ մեր պատմական դերի առիթով» — դասախօսութիւն Պ. Յ. Իսախանեանի, Երևանի:

Հինգերորդ ճիւղ. Հայդուկների ուսանողների պահանջը: Հալլէի ուսանողների հարցը: Նախաքուէի խնդիրը — առաջարկ Գրաւորագրի ուսանողների: «Հայկական յեղափոխ. ֆակտորները և պրօպագանդ» — դասախօսութիւն Պ. Յ. Իսախանեանի, ժողովի: Վեցերորդ ճիւղ. Պատգամաւորների խնդիրը — առաջարկ Բերլինի և Գարմառ. ուսանողների: «Միութեան վերաբերումը դէպի հայ յեղափոխական գործը» — դասախօսութիւն Պ. Ղ. Տէր-Ղազարեանի, ժողովի: «Բանաստեղծ Դուրեան» — դասախօսութիւն Պ. Վ. Նալբանդեանի, Լէյպցիգի: (Թէական):

Յօթերորդ ճիւղ. Թիւրքահայ օրիորդները և բարձր. ուսում — առաջարկ ժողովի ուսանողների: Թիւրքահայերի արդի գրականութիւնը — դասախօսութիւն Պ. Մ. Բրուսայեանի, ժողովի: «Հայ կնոջ դերը ընտանիքի և հասարակութեան մէջ» — դասախօսութիւն Օր. Ն. Չոհրաբեանի, ժողովի: Ութերորդ ճիւղ. Միութեան գործունէութեան ծրագիրը առաջիկայ տարւոյ համար — կարգ. Յանձնաժողովի կողմից: Նախաձեռն. «Երիտասարդ Հայաստան»

— դասախօսութիւն Պ. Մ. Վարանդեանի, ներկայացուցիչ «Դրօշակ» խմբագրութեան:

Իճնէրդ ճիւղ. «Միութեան» նշանի որոշումը. (Կանոնագիր յօդ. 29): Ընտրութիւն կարգ. Յանձնաժողովի քաղաքի: Որոշումն առաջիկայ (1902 թիւ) Համագումարի տեղի: Ընտրութիւն լիազօր կօմիտէի: Համագումարի փակումը: Կարգադիր Յանձնաժողով 1901 Մարտ, Ժընև:

ԿԻԼԻԿԻՅԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐԻՆ ԱՌԹԻՒՒՒՄ

Երկու տարիներէ ի վեր Ատանայի մերայինք հոգեկան սաստիկ յուզումներու ենթարկուած են կաթողիկոսական խնդրին առթիւ, և դեռ չարուանկութիւնը պիտի կրեն քանի որ սուլթանի չար նպատակն է կիլիկիոյ կաթողիկոսութիւնը ջլատել՝ փոշիի տակ դնելու համար այն յոյսն ու սէր, որ ունի մէն մի կիլիկեցի Հայ Սիւնուանի վրայ:

Այս միջոցին, ցաւալի է ըսել թէ անձնական անփառութենէ մղեալ շատ մը վարդապետներ ու եպիսկոպոսներ, իրենց սրբանուէր կոչման անդիւստի, չեն զլանար գաղտնի գործունէութիւն մը ի նպաստ իրենց և ի միտք ազգին, ինչ որ Համիտին հաճոյք կը պատճառէ: Ա՛խ, մեր մէջ այս անարժան հոգեւորականները չեն որ աւերենք կը գործեն: Այսպիսի հոգեւորականներ չէին որ Միջին դարուն մէջ կիլիկեան գահը գործիք դարձունելով աւերման պատճառ եղան:

Անցեալին հակառակ, այսօր հայ ժողովուրդը կուզէ կաթողիկոս ունենալ այնպիսի մէկը, որ իր հօտը հովուել գիտնայ, գիտնայ մեծ ոյժ տալ ներկայ սերնդեան մտային և հոգեկան զարգացման, գիտնայ պահպանել իր տոհմային ոյժերն ու իրաւունքներն, գիտնայ ի վեր հանել իր երկրաշարժ ազգի բարեմասնութիւնները:

Ակներև է որ երբ կիլիկեցիք ծանրանալ աւելի կաթողիկոսի մը ընտրութեան համար, Համիտին ջանքը պիտի ըլլայ կաթողիկոս ընտրուած տեսնելապիկար եկեղեցականներէ մին, որոնցմէ դժբաղդապէս ստուար թիւ մ'ունինք, արմատախլու համար հայութեան ոգին և գոսացնելու համար լալիսութեան փթիթը, որ պիտի ուռճանայ տակաւ Գիւտնոսի և Սարոսի ափանց և Տարոսի դարաւորներուն վրայ:

Կիլիկիոյ կաթողիկոսական խնդիրը երբեք չի վիճակ մը ունի, վիճակ մը անվերջ, որ Սուլթանի գանկին մէջ չար մեքենայութիւններ և ազգին սրտին մէջ տաղանապնէր կը ծնան:

Ատանայէն նոր եկած — Մարտի 1
ԵԱՐՈՒԹԻՒՆ ՄԵԼԻՔ

ՀԱՅԵՐ Ի ԹԻԻՐԲԻԱ

Ազգային Ս. Փրկիչ Հիւանդանոցի Հոգաբարձութիւնն որոշեց ի նպաստ Հիւանդանոցին նուագահանդէս մը տալ Բէրաի «Իւնիօն Յրանսէզ» իւրաքանչէր մէջ:

Քաղաքական ժողովը Ս. Պատրիարքին միջոցով մանրամաս տեղեկու,

թիւներ ստանալով Հիւանդանոցի վիճակին վրայ, հասկցուեց իր նոյն հաստատութեան մէջ թոքախտի տարածման մասին յայտնուած երկիւղները չափազանց եղած են: Այսու ամենայնիւ, որոշուած է որ առողջապահութեան աւելի խնամ տարուելու և այդպիսի վտանգի մը առջին առնելու համար նախազգոյշ միջոցներ ձեռք առնուին: Այդ գործողութեան պիտի յատկացուի Գարակէօզեան կտակի՝ որ յարդ չէ գործադրուած, տոկոսն եղող 800 ոսկին:

— Յրանապան դեսպան Տ. Քոնս. Թան մեր պատրիարքարան գալով փոխադարձ այցելութիւն մը տուած է Ամեն. Օրմանեանին:

— Հայոց Միացեալ Ընկ. Հայաստանի վարժարանների տեսուչ հանգուցեալ Մ. Սարգեանի այրին և որբերին ի նպաստ՝ Կ.պօլսի «Սուր. հանգալ» լրագիրը հանգանակութիւն մը բացաւ որի արդիւնքն եղած է 10,535 դրոշ:

— Այնթապի մէջ հայ բողոքական երէց մը մի քանի երիտասարդներ հետ մէկտեղ զննացած միջոցին, խումբ մը վիճուած թիւրքեր որոնք դարանի մտած են եղեր, յարձակելով անոնց վրայ զենք պարպեր են: Երէցն ու երիտասարդներէ մի քանին թեթեւապէս վիրաւորուեց են: Մօտակայ Ամեն. թիկեան գոլէճի աշակերտները կը լսեն անոնց գոռում գոչումը և օգնութեան հասնելով կազատեն թիւրքերի ձեռքէն:

Ուրիշ օր մ'ալ նոյն գոլէճէն մի քիչ հետեւ հայ երիտասարդ մը գըտնուեց և կողորդը կտրուած և կիսամեռ վիճակի մէջ: Գոլէճի տեսչի ջանքերին շնորհով մարդասպանը ձերբակալուեց է որ Գիւրա մ'է եղեր և կողորդուելու համար ապանել ուզեր է եղեր:

— Ալեքսանդրիաքանակ Հայ մը 100 անդիւստի ոսկի նուիրեց է Կ.պօլսի Ազգ. Հիւանդանոցին, փափաք յայտնելով որ յիմարանոցին մէջ յարկ մը ալ աւելցուի: Նուիրատուն պայման դրեր է որ իր անուն չհրապարակուի:

ԺՈՂՈՎՐԴԱՅԻՆ ՄԱՍՆԵԱՆՈՒՄՆԻՆ ԼՍԱՐԱՆ
ԱԼԵՔՍԱՆԴՐԻԱՅԻ

Շնորհակալութեամբ ստացած ենք Ալեքսանդրիայի (Եգիպտոս) «Ժող. վրդային Մատենադարան-Լսարան» 1900 թուականի տարեկան Տեղեկագիրը որմէ կիմանանք թէ այն ընկերութիւնն որ անցած տարի ապրիլի կազմուելով յաջորդ և ժառանգորդ եղած է «Ժողովրդական Գրադարան. Ընթերցարան»ին, անցած տարի ե. դիպտական ողջ դրամով 12,679 դր., հեկան (որմէ 2759,25 դր. փոխառութիւն է) մուտք ունեցած է և 11798,75 դր., հեկան ելք. որով 1901 յունուար 1ին սնտուկը պատրաստ մնացած է 870,25 դահեկան:

Գրադարանը կը ստանայ 29 թերթ և հանդէս հայերէն, Ֆրանսերէն և թիւրքերէն լեզուներով: Ունի 548 կտոր գիրք որոնցմէ զատ 30 նոր գիրքեր ալ ապսպրուած են անցած տարեկանի վերջը: Անցած տարեկան

— Պետերբուրգի մէջ վերջերս պատահած ուսանողական ցոյցերի մասին եւրոպական լրագիրներին հետզհետէ եկած ընդարձակ տեղեկութիւններէն կրճատուի որ ատոնք ազմկալի պարզ ցոյցեր եղած չեն, այլ կառավարութեան դէմ ապստամբական շարժում մը որին մասնակցեր են ուսանողներին հետ մէկտեղ նաեւ ժողովուրդէն մի քանի հազար անձեր և իրենց յարձակման գլխաւոր առարկայ ըրեր են քաղաքին կառավարիչ Սերգիոս Մեծ.գուբարի պալատը որը ջրակայները մինչև իսկ անցափակեր (barricade) կանգնել են։ Պալատը բազմաթիւ ոստիկանների, պահապան զօրքերի և կողակների աղդու ջանքերին չնորհով միայն կրցեր է պահպանուիլ։ Երկու կողմէն շատ մը մարդեր վիրաւորուելէն յետոյ կարելի եղեր է խռովութեան առջին առնել։ Տեղական իշխանութիւնները յանկարծակիի եկած և շուարած էին պատահած դէպքերին առջև։

Աղմկալի ցոյցեր և այնուհետև կը-
ռիններ ուսանողներին, ժողովուրդին,
ոստիկաններին և զօրքերին միջև փոխ-
ուհեցներ են նաև խարկով, կիւնով և
Օդէսա քաղաքները. բայց այդտեղ
պատահածները Պետերբուրգ եղած-
ներին չափ ծանր բաներ չեն:

— Անգլիական Հնգկաստանի ընդ-
հանուր աշխարհահամարը կատար-
ուեցաւ վերջերս: Այդ վիճակագիր
ցոյց կուտայ որ բնակիչների թիւը
10 տարի առաջ ինչ որ էր, նոյնը մնա-
ցեր է:

— Անգլիական հանգուցեալ վիքթոր-
իա թագուհիի թագման հանգէսին
համար եղած ծախքը 35,500 անգլ-
ոսկիի հասեր է որ կընէ 887,505 ֆր-
— Պետերբուրգէն կը հեռագրեն
մարտ 18ին:

«Պետերբուրգի ուսանողներին մեծ
ցոյցը որ իրենք յայտարարած էին
թէ այսօր պիտի լինի, իրօք տեղի ու-
նեցաւ. նեաքի մեծ փողոցին վրայ,
կազանի մայր-եկեղեցիին առջև. բայց
տեղական իշխանութիւնները նախա-
պէս զիտնալով, հետևակ և ձիաւոր
ախջափ բազմաթիւ ոստիկաններ, պա-
հապան զօրքեր և կողակներ բերած
լեցուցած էին որ բառին բուն նշանա-
կութեամբ անկարելի եղած էր ուն-
աղմկալի ցոյց ընել: Կողմնակի փո-
ղոցներն ալ նոյնպէս զօրքեր կեցած
էին: Խանութները և տուններին մեծ
դուռները փակուած էին ոստիկանու-
թեան հրամանով: Անհուն բազմու-
թիւնը պարտաւորեցաւ շրջագայիլ
փողոցին երկու կողմէն, որովհետև
մէջտեղը բռնած էին զօրքերը, մա-
նաւանդ կողակներն որոնք իրենց
խաղաղանքը կը գործածէին ցրուե-
լու համար իրար քով կեցող և խումբ
կազմողները:

«Ոչ մէկ ծանր անկարգութիւն չպա-
տահեցաւ. այսու ամենայնիւ շատ մար-
դեր ձերբակալեցին, ուսանողներ, մա-
նաւանդ ուսանողուհիներ որոնք յայտ-
նապէս աւելի ոգևորուած էին քան
թէ ուսանողները: Բազմութիւնը մեծ
մասով հետաքրքիրներէ բաղկացած
է. այսու ամենայնիւ զործաւորներ ալ
կուգան կը խռնուին ցոյցին տեղը,
թէ և առանց ունէ գրգռութիւն ցոյց
տալու: Օդը խոնավ է և ամպամած»:

Նոյն օր երեկոյեան դէմ եկած է
հետևեալ հեռագիրը:

«Պ. Պետրոս և Ս. Պողոս բերդին
մէջ մեռած վէտրովա ուսանողուհիի
հոգեհանգստի պաշտօնին առթով
կաղմակերպուած ցոյցը վերջացաւ:
Ձերբակալուածներէն զատ, շատ մը
վիրաւորուածներ կան. ոստիկաններն
ու զօրքերը, գրէթէ բոլորն ալ, մեկ-
նեցան Բէրսէթթիով նեաքիէն ուր
մեծ բազմութիւն կը շրջի այժմ հա-
ղարտօրէն»:

— Պետերբուրգէն կը հեռագրեն
մարտ 19ին. «Երեկ երեկոյ դարձեալ
սկսան ցոյցերը այն թաղերի մէջ որոնց
ոստիկանական պաշտօնատուները և
բանտները տարուած էին ձերբակա-
լուածները: Բանտարկեալները պա-
տահաններէ ապակիները կտրտեցին,

ցուցարարներին հետ հաղորդակցե-
լու համար, որոնք զլիւսաւորապէս ու-
սանողներ և բարձրագոյն դասախօսու-
թիւններ ունեցող (auditrice) եղող
ուսանողուհիներ էին: Երկու երեք
հարիւրի չափ ուսանողներ ձերբակա-
լուելով տարուեցան առժամապէս հե-
ծելագորքերի ձիավարութեան տե-
ղերն ուրկէ իրենց բանտարկութեան
տեղեր վերադարձուցան այսօր հա-
րակաւքերով որոնց անցած ժամանա-
կը ծափահարութիւններով կողոնկէին
բազմութեան մէջ այս ու այն տեղ
ցրուած ուսանողներ:

«Բազմութիւ բանտներն ալ ձեր-
բակալուեցան որոնք զործաւորու ը-
րած էին: Բոլոր բարձրագոյն վար-
ժարանները փակուած են հիմա: Կը
լսուի որ երեկի ցոյցերի միջոցին շատ
մարդիկ վիրաւորուեցին»:

ԸՆԴՈՐՁԱԿ ՕՐԱՅՈՅՑ 1901 ԹՈՒԱԿԱՆԻ

Կ.պօլսի Ս. փրկչեան Ազգային Հի-
ւանդանոցի Հոգաբարձութեան այս
տարի հրատարակած Ընդարձակ
Օրացոյցը նախորդ տարիներէն շատ
աւելի տեղեկութիւններ ու կարեւոր
գիտելիքներ պարունակող գիրք մը
եղած է:

Տոմարական բաժնին մէջ այս տարի
աւելցուած է նաև յատուկ հատուած
մը ուր նշանակուած են Սրբոց և
Սրբուհեաց տոնախմբութեանց օրերը,
այբուբէնի կարգով:

Չամազանի գիտելիքների բաժնի
զլիւսաւոր նորութիւնն է ուսումնասի-
րութիւնը մը Կ.պօլսոյ Հայոց և իրենց
Պատրիարքներուն վրայ: Կան նաև
մասնաւոր հատուածներ Արեւադա-
յիւն դրոշմաւոր և նոր գիտելիքներ վրայ
պատկերազարդ: Թուականների հատ-
ուածը այս տարի շատ ճոխացած է և
անոր կցուած է այբուբէնական ցանկ
մ'ալ:

Վիճակագրական տեղեկութիւնների
բաժնին կը պարունակէ, անցած տա-
րիի նիւթերէն զատ, կարգ մը նոր
տեղեկութիւններ ազգային զանազան
հաստատութիւնների վրայ: Էլ միւսների
կաթողիկոսների յաջորդութիւնը նոր
ձևով ու մանրամասնութիւններով նը-
շանակուած է այս տարի:

Ընդարձակ Օրացոյցը կը պարու-
նակէ 50ի չափ պատկերներ, որոնցմէ
22ը զինկոկրաֆիով պատրաստուած
և մնացեալները փորագրուած են
յատկապէս Ընդարձակ Օրացոյցին
համար:

Այս «Օրացոյց»էն գնողը՝ ոչ միայն
1901 թուականի Օրացոյց մ'ունե-
ցած պիտի լինի, այլ պատմական ու
գիտական շատ մը հետաքրքրաշարժ
տեղեկութիւններով գեղեցիկ պատ-
կերազարդ գիրք մը, որի հրատարա-
կութեան արդիւնքն ալ յատկացած
է Ազգ. Հիւանդանոցի 1000էն աւելի
պատասպարեալներին:

Այս Ընդարձակ Օրացոյցը կարելի
է ստանալ նաև Արմենիայի խմբագրա-
տունէն: Կը ծախուի Մարտի 15-ի
2 ֆրանգ և 75 սանթիմի: Մարտի 15-
ընդուն ունէ տեղ ղրկուելու համար,

փոստի ծախքը մէկտեղ հաշուելով,
3 ֆր. և 30 սանթիմ (66 սենթիմ ամե-
րիկեան = 2 շիլին և 8 բէնս անգլիա-
կան) է: Փոստին յատկապէս արձա-
նագրել տալով (registered) ղրկուել
ուղղորդներ պէտք է 25 սանթիմ (5
սենթիմ = 2½ բէնս) ալ ատոր ծախքին
համար աւելի ղրկեն:

ԼՈՒՍԻՆԵԱՆՔ

Հեղինակութիւն
Մելիք Ս. Դաշիք-Բեկի

Կիպրոսի Ազգ. Որբանոցին վար-
չութիւնը յարգելի հեղինակէն իբր
նուէր ընդունած է այս գործէն 300
օրինակ և կը վաճառէ ի նպաստ այս
հաստատութեան:

Ով որ կը փափաքի գնել, թող հա-
ճի ղրկել 2 ֆրանգ կամ համարժէք
օտար դրամ: Դրամի փոխարէն կըն-
դունուի նաև նամակագրոյմ: Գնողնե-
րէն ճանապարհածախքը պահանջուի:
Հասցէ՝
Direction de l'Orphelinat Arménien
(Chypre) NICOSIE

ԾԱՆՈՒՅՈՒՄՆԵՐ

Արմենիայի խմբագրատան մէջ
ծախու կը գտնուին հետեւեալ գիր-
քերը որոնց առջեւ նշանակուած գի-
նքերն մէջ հաշուուած է նաև ղրկե-
ու փոստի ծախքը:

Ծրարները ապահովագրուած
(recommandé-registered) ստանալ ու-
ղղորդներ պէտք է որ ամեն մէկ ծրա-
րի (մինչև 2 քիլո) համար 25 սանթիմ
ապահովագրութեան ծախքը վճարեն:

ԾԱԽՈՒ ԳԻՐՔԵՐ

ՇԵՔՍԵՐԻ ՀԱՄԼԷԴԵ

Շէքսբիերի ՀԱՄԼԷԴԵ որ արևմտ-
եան աշխարհաբար լեզուով հայերէնի
թարգմանած է քաջ անգլիագէտ
Տիար Գարեգին Յ. փափաղեան, կա-
րելի է ստանալ նաև Արմենիայի խմբ-
ագրատունէն:

Տպագրուած է Վիեննայի Միլիթար-
եանց տպարանը, մաքուր թղթի վը-
րայ և ունի մեծ ութանկ ղրկելով
183+ի 9. երես:

Գինն է 2 ֆրանգ և 50 սանթիմ:

ԻՄ ՀԱՅՐԱՍՊԱՆ ԸՆԿԵՐԸ

(Կ. ՊՈԼՍՈՑ ՀԱՅՈՑ ԿԵՆՏՐՈՆ ԱՆՆՈՒԱՅ
ՄԻ ԻՐԱՆԱՆ ՎԷՊ)

ԳՐԵՑ ԱՊԼԱՐԵՊ

Այս հետաքրքրաշարժ գրուած կը
ներկայացունէ ընտանեկան տխուր
պատկերներէ մին ուր կը տեսնուի թէ
անբարոյական մի հայր իւր ապական-
ուած վարքուբարքով որչա՞փ չարք-
ների պատճառ դարձած է և վերջ ի
վերջոյ ինք ալ իւր որդու ձեռքով
սպաննուած և անհետացած է աշ-
խարհէ: Գին 1 ֆրանգ:

ՊԻՏԱՆԻ ԳԻՏԵԼԻՔՆԵՐ

(Յատկապէս պատրաստուած Ամերի-

կայի Միացեալ Նահանգաց Հայ գաղ-
թականներուն կեանքի, ժամանակի և
դրամի խնայողութիւն ընել տալու
հարկ եղած գիւրութիւններն ընծա-
յելու համար:) Աշխատասիրեաց
Պետրոս Ռ. Թորոսեան. Տպագր-
չիւ Երբ. Լիլիաս Խալաւ և ընկ. 1897:
Ամերիկա գնացող Հայերին և կամ
արդէն հին գտնուողներին համար շատ
կարեւոր գիրք է: Գինն է 1 ֆրանգ
և 25 սանթիմ:

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ Մ. ՓՈՐԹՈՒԳԱԼԵԱՆ

Մ. Փորթուգալեանի հրատարա-
կած գիրքերին վրայ մասնաւոր զեղչ
կը լինի Պարսկաստանի Հայերին հա-
մար որոնց կը ղրկուի փակագծի մէջ
նշանակուած գիներով:

Ա. ՀԱՅ ԴԻԻՏԱՋՆՈՒԶԻ ՄԸ (Սպասած)
Բ. ՀԱՅ ԳԻԻՂԱՅԻ

Գ. ՍԱՂՄԱՍ ԻՍՐԱԵԼԻ

Դ. ԱՋԱՏՈՒԹԻՒՆ ՊՈՒԼՂԱՐԻՈՅ ԵՒ
ԿԵՆՏՐՈՒԹԻՒՆՔ ՊՈՒԼՂԱՐ ԱՊՏԱՄ-
ԲԱՊԵՏԱՑ (Սպասած)

Ե. ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԹՇՈՒԱԴՆԵՐԸ. (Հայաս-

տանցիների պանդխտութեան տխուր
հետեւանքների սէկ փոքրիկ պատկերը
կը ներկայացունէ վիպական կերպով)
Դին (90 սանթիմ) 1 ֆրանգ 20 սանթիմ.

Զ. ԳԱՄԱՒ ԳԱԹՈՒՄ — ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ
ԸՆԹԵՐՏԱՐԱՆ յետ այբուբենի աւարտե-
լու (Սպասած)

Է. ԼԻՆԶԻ ՕՐԵՆՔԸ ՅԱՃԿԱՀԱՅԱՍՏԱՆԻՄ.
(Սպասած)

Ը. ԹԻԻՐԲԻԱԻ ՀԱՅԵՐՆ ԵՒ ԻՐԵՆՑ ԴՐԱ-
ՑԻՆԵՐ (Թիւրքերի Հայերին և իրենց
դրացի ազգերի վրայ վիճակագրական
և ցեղաբանական ամփոփ և հետա-
քրքրաշարժ տեղեկութիւններ կը պա-
րունակէ: Թիւրքահայաստանի մէջ բը-
նակող այլ և այլ ազգերէ բնակիչների
թուին բաղդատական մէկ ցուցակն
ալ կցուած է տետրակին վերջը:) Դին
50 սանթիմ (35 սանթիմ):

Թ. «ԱՐՄԵՆԻԱ»Ի ՅՈՒՇԱՐԱՐ (Արմենիայի
Ա տարեշրջանի թիւերը այժմ բոլորո-
վին սպասած և միեւնոյն ժամանակ
շատերի հետաքրքրութեան առարկայ
դարձած լինելով, այդ շրջանի էջ Մ
նոթութեալեանի դրած առաջնորդող
յօդուածներէն գէթ 30ի չափ ամփոփ-
ւած են Յուլիանի մէջ որ ութանկ
գիրքով 124 երեսներէ կը բաղկանայ)
(1 ֆրանգ): 1 ֆր. 40 սանթիմ

Ժ. ՎԵԻԺ (Պուլկարի մէջ Թիւրքերի
արած բարբարոսութիւններէն մի փոք-
րիկ պատկեր կը ներկայացունէ և ցոյց
կուտայ թէ Պուլկարներն ինչպիսի մի-
ջոցների դիմած են իրենց վրէժ լու-
ծելու համար): (15 սանթիմ), 20 սանթիմ.
ԺԱ. ԹՈՒՄԱՅ ԲՈՅԱՐԻՍ (Յունաստանի մէջ
Թիւրքերի արած բարբարոսութիւն-
ներէն մի փոքրիկ պատկեր կը ներկա-
յացունէ և ցոյց կուտայ թէ Յունների
ինչպիսի միջոցների դիմած են իրենց
վրէժ լուծելու համար), (0,15սանթիմ)
20 սանթիմ:

ՏԵՐԵՆ—ԻՍՐԱԿԻՐ

Մ. ՓՈՐԹՈՒԳԱԼԵԱՆ

ՄԱՐՍԵԼ

Հայերէն տպարան Մ. Փորթուգալեանի
Le Gérant: François CARRIERE
Marseille. — Imprimerie du Midi